

337 z r. 1914 zde v úvahu přicházejícího nepřipustné z důvodu, že se věřitel, žalovaná, teprve po zahájení vyrovnacího řízení stal dlužníkem vyrovnacího dlužníka Václava T-a, jak mylně míní odvolací soud. Tomu není na závadu, že podle zásady, odvozené z ustanovení §§ 1052 a 1062 obč. zák., jest vzájemné smlouvy plniti na směnu vzájemného plnění, není-li strana povinna, by plnila předem, any i při vzájemných smlouvách vzcházejí smluvní nároky již dojednáním smlouvy, nikoli teprve vzájemným plněním, a to ani při dodávací smlouvě postupné, která, jak výše již bylo doličeno, jest trhovou smlouvou jednotnou s různými ovšem dodávacími termíny. Zadržovací právo, stanovené v §§ 471 a 1052, pokud se týče i v § 1062 obč. zák., nemá tudíž se vznikem nároku na zaplacení kupní ceny (§ 1062 obč. zák.), pokud se týče nároku na odevzdání koupené věci (§ 1061 obč. zák.), nic společného, a právě proto může i ten, komu přísluší nárok ze vzájemné smlouvy, je-li sám hotov plniti, žádati placení i h n e d, a jest výkon zadržovacího práva dopuštěn jen v ten způsob, že stranu, povinnou plniti na směnu plnění jejího smluvníka, jest o d s o u d i t i k plněním, k nimž se smluvně zavázala, ovšem jen na směnu plnění druhé strany (tak sb. n. s. 6456, 7471, 7825, 7983, 8829 a j.). Ale započtení nebránila ani okolnost, že směnky žalovanou vydané a vyrovnacím dlužníkem přijaté byly žalovanou proplaceny teprve dne 13. listopadu 1929, tedy po zahájení vyrovnacího řízení, neboť není sporu o tom, že byly převedeny na banku před zahájením vyrovnacího řízení, z čeho vyplývá, že směnečné postizní právo příslušelo žalované proti Václavu T-ovi podmíněně již v době převedení směnek, což podle § 19 (2) vyr. ř. stačí (srovnej k tomu Bartsch-Pollak, Komentář ke konk. ř. 1927, str. 159, pozn. 58, a Lehman, Komentář ke konk. ř. 1916 u §§ 19 a 20, str. 136). Střetly se tudíž pohledávky před zahájením vyrovnacího řízení, a bylo proto dovolání vyhověno a rozhodnuto, jak výše uvedeno, aniž bylo třeba, obírat se také ještě významem dohody, podle níž byla žalovaná oprávněna zadržovati si určitou část kupní ceny za dodané mléko.

Čís. 12347.

Pro použitelnost zákona ze dne 12. srpna 1921, čís. 354 sb. z. a n., nemá významu, kde jest pohledávka splatná, nýbrž záleží na tom, kde ji lze uskutečniti proti zavázanému a kde lze vésti pro ni exekuci.

Nezáleží na tom, zda československý stát určil lhůtu k zaplacení nebo k podání průkazu o neexistenci pohledávky, aniž, zda uhradil protihodnotu na pohledávce mu připadlou podle čl. 208 mírové smlouvy St. Germainské, či podle zákona čís. 354/1921.

Účinnost zákona ze dne 12. srpna 1921, čís. 354 sb. z. a n., se vztahuje zpět k 28. říjnu 1918. Po tomto dni nebyl rakouský stát oprávněn přijmouti plat s právními účinky zaplacení pohledávky.

Nárok československého státu na zaplacení pohledávky spočívá v samém zákoně čís. 354/1921 a nesejde na tom, zda byla pohledávka započtena k tíži reparačního účtu čsl. státu a zda pak byly čsl. státu

reparační platy prominuty nebo sníženy podle dohody a zda byly rakouskému státu prominuty podle Haagských dohod ze dne 20. ledna 1930.

(Rozh. ze dne 10. února 1933, Rv I 1867/31.)

Žalovaná, městská obec D. v Čechách, odebrala v dubnu 1914 od bývalého c. k. eráru 50.000 kg ječmene a 50.000 kg rýže. Žalobou, o níž tu jde, domáhal se československý stát na žalované zaplacení kupní ceny 45.560 Kč, tvrdě, že žalovaná strana pohledávku uznala proti rakouskému ministerstvu pro finance, ale včas nezaplatila, takže rakouská vláda přihlásila tuto pohledávku u reparační komise v Paříži podle čl. 208 mír. smlouvy St. Germainské, k tíži Československé republiky a že pohledávka byla pojata do závazků Československé republiky, na kterou přešla podle zákona čís. 354 sb. z. a n. z roku 1921. Žalovaná namítla: Přihlášení pohledávky 49.560 Kč rakouskou vládou u reparační komise v Paříži stalo se omylem, přihláška nezatěžuje Československou republiku, jest bezpředmětnou a již zanikla. Rozhodně byla tato pohledávka přihlášena rakouskou vládou v rakouských, nikoli v československých korunách. Přihlášení nebylo ani odůvodněno čl. 208 mír. smlouvy St. Germainské. Pohledávka nepřípadla podle tohoto ustanovení § 1 zákona ze dne 12. srpna 1921, čís. 354 sb. z. a n. československému státu, neboť ono ustanovení se vztahuje jen na hmotné, nikoliv na nehmotné věci, poněvadž jen o oněch lze říci, že jsou na území určitého státu, to však nelze tvrditi o pohledávkách, tím méně o takových, při kterých věřitel a dlužník mají sídlo v různých státních územích. Poněvadž peněžité platy podle § 905 druhý odstavec obč. zák. jest v pochybnostech dodati do bydliště věřitele, jest v souzeném případě místem placení Vídeň, takže uplatňovaná pohledávka není splatná v korunách československých. Zažalovaná pohledávka nespadá ani pod ustanovení zákona ze dne 16. prosince 1926, čís. 256 sb. z. a n. Teprve v poslední třetině měsíce června 1919 obdržela žalovaná strana od ministerstva pro finance ve Vídni účet na 49.560 K rak. Na příkaz žalované strany poukázala spořitelna v D. dne 28. června 1919 49.560 r. k. státnímu úřadu pro finance ve Vídni k dobru na jeho konto, kterýžto poukaz byl také proveden. Státnímu úřadu pro finance ve Vídni byl tento poukaz oznámen dopisem spořitelny v D. ze dne 24. června 1919 a provedení bylo oznámeno dopisem ze dne 28. června 1919, kde také bylo oznámeno, že se poukaz stal na příkaz městského úřadu v D. a že tato částka se má vzíti jako placení za prodané potraviny. Státní ústřední pokladna ve Vídni účtovala onu částku dne 7. července 1919 bez výhrady jako zaplacenou. Placení se tudíž stalo dříve, než nastal tvrzený přechod pohledávky na čsl. stát. Zaplacení se stalo v čas, neboť teprve od 15. listopadu 1922 počínajíc bylo pro dlužníka, který dne 26. února 1919 měl sídlo na území Čsl. republiky, zakázáno platiti rakouskému státu dluhy pod právní neplatností. Žalobě bylo vyhověno s o u d y v š e c h t ř í s t o l i c, N e j v y š š í m s o u d e m z t ě c h t o

d ů v o d ů:

Pro použitelnost zákona čis. 354/1921 na spornou pohledávku nemá významu, kde byla splatná. Tím, že pohledávka jest splatná v určitém místě, nestává se majetkovou hodnotou jsoucí v onom místě, t. j. ve splništi podle citovaného zákona. Pohledávka, stejně jako jiné právo, jest zhodnocena tam a má tam svou hodnotu, kde ji lze uskutečniti proti zavázanému a kde lze vésti pro ni exekuci. Proto lze považovati pohledávku za majetek jsoucí na onom území, kde proti dlužníku lze provésti exekuci dle pravidelného chodu, tedy podle § 18 čis. 3 ex. ř., kde jest sídlo žalované obce, to jest v Československu. I kdyby pohledávka byla splatná jinde, třeba v cizině, na území bývalého Rakouska nebo i mimo ně, zůstane majetkem a hodnotou v Československu, pokud ji lze vykonati podle obyčejného běhu věci v Československé republice. Proto není odvolací řízení vadné z důvodu, že nebyly provedeny důkazy o tom, kde sporná pohledávka byla splatná. Nemá významu, zda politický okresní úřad v D. dopisem ze dne 2. listopadu 1929 žádal od žalované obce, by do osmi dnů zaplatila nebo prokázala dopisem rakouského spolkového ministerstva financí, že pohledávka není po právu. Tím neprojevila žalující strana závazně, že pohledávku chce uplatniti jen pro případ, že rakouské ministerstvo financí nepotvrdí zaplacení, naopak bylo žádáno potvrzení o tom, že pohledávka netrvá a nebylo řečeno v dopise, že nebude o ni žalováno, když se zmíněný výkaz předloží. Důkaz tímto dopisem ostatně nebylo třeba provést, ježto jeho obsah nebyl popřen. Nezáleží na tom, zda žalující stát určil osmidenní lhůtu k zaplacení nebo k podání průkazu o neexistenci pohledávky, přihlížejce prý k možnosti promlčení podle zákona čis. 256/1926, ani zda žalující stát uhradil protihodnotu za pohledávku mu připadlou podle čl. 208 mírové smlouvy St. Germainské či podle zákona čis. 354/1921. V těchto nebylo nabytí pohledávky Čsl. státem učiněno závislým na splnění vzájemných závazků. Uvádí-li se v žalobě, že sporná pohledávka byla přihlášena rakouskou vládou u reparační komise a byla pojata do závazků Čsl. republiky, nebylo tím řečeno, že ji žalující stát požaduje jen pro případ, že byl její hodnotou skutečně zatížen. Nic takového není vyjádřeno ani v žalobě, v jejím přednesu ani v žalobním žádání a proto nejde o překročení žalobního žádání, byla-li rozsudkem přiznána Čsl. státu sporná pohledávka bez ohledu na to, zda jí byl jeho reparační účet zatížen. Po právní stránce napadá dovolatelka, že nižší soudy nesprávně vyložily ustanovení § 1 zákona čis. 354/1921, vycházejíce z názoru, že účinnost zákona se vztahuje zpět k 28. říjnu 1918. Míni, že zákon stanoví jenom, že Čsl. státu připadají pohledávky, které se nalézaly dne 28. října 1918 na jeho území, ale že přes to žalovaná obec mohla platiti ještě 30. července 1919 Rakouskému státu, který jako nástupce bývalého císařství Rakouského mohl jedině žádati zaplacení a že zákon čis. 354/1921 nebyl tehdy účinný, protože byl teprve později (27. září 1921) vyhlášen. Než dovolatelka je na omylu. § 208 mírové smlouvy St. Germainské ustanovil, že státy, jež vznikly rozkouskovaním Rakouska, nabudou statků a majetku vlády rakouské,

pokud jsou na jejich území, a že budou zatíženy cenou jejich na účtě reparačním. V důsledku mírové smlouvy ustanovil pak zákon č. 354/1921, že Čsl. stát nabývá statků, které náležely císařství Rakouskému dne 28. října 1918 (§ 1 a 7) a to i pohledávek (§ 2). Zákon onen ani smlouva St. Germainská nezmiňují se výslovně o případu, že pohledávka bude zaplacená vládě rakouské. Ale z důvodové zprávy k vládnímu návrhu (tisk č. 1601 poslanecké sněmovny) vychází, že zákonodárce vycházel z názoru, že dne 28. října 1918 zaniklo bývalé císařství Rakouské a povstal samostatný Československý stát, starý subjekt přestal existovat a nebylo zde nikoho, kdo by mohl právy jeho platně nakládati. Že je tu jaksi pozůstalost, které se ujímá nový stát a proto jako tam bude rozhodovati doba jeho vzniku. Toto stanovisko uznal za správné i výbor ústavněprávní ve své důvodové zprávě (tisk č. 2816 posl. sněm.). Zákonodárce tehdy chtěl, by se nabytí posuzovalo podle dne vzniku Čsl. státu 28. října 1918 (pokud nejde o území přivtělená) a výslovně vztáhl účinnost nabytí na dřívější dobu před účinností zákona, takže v tomto směru pro dobu nabytí rozhodnou dal zákonu zpětnou účinnost, vycházejí z toho, že právo nakládati právy a statky bývalého státu žádnému jinému nepřisluší nežli státu novému a jeho orgánům, tedy že ani Rakouský stát takového práva nemá. Podle tohoto stanoviska nebyl Rakouský stát oprávněn přijmouti plat s právními účinky zaplacení pohledávky. Totéž stanovisko vychází i z § 8 zákona. Podle něho odpírá se disposiční právo každému mimo příslušné čsl. úřady od 28. října 1918 a podle motivů zákonodárce měla býti chráněna jen nabytí poctivými nabyvateli ve smyslu § 367 a 368 obč. zák. Takový případ však při placení pohledávky neoprávněnému subjektu tu není, a nelze tu užití nějaké obdoby. Není tedy správný názor dovolatelčin, že mohla po 28. říjnu 1918 platiti Rakouskému státu, ježto tento stát jest považovati za pokračovatele bývalého císařství Rakouského. To se přímo přiči úmyslu zákonodárcovu. Nerozhoduje také, zda žalovaná obec platila bona fide a Rakouský stát poctivě ji žádal o zaplacení, že žalovaná obec byla v době uveřejnění mezinárodních smluv toho mínění, že všecken majetek bývalého státu tvoří společnou likvidační podstatu, jejíž správu zatím dále vede vláda Rakouského státu. Platila-li žalovaná rakouské vládě, činila tak na svůj vrub a vzhledem k ustanovení zákona ji neomlouvá, jak si ona věc představovala. Stejně nerozhoduje, zda rakouská vláda přihlásila spornou pohledávku jako pohledávku bývalého Rakouského císařství při mírovém jednání. To by svědčilo spíše tomu, že rakouská vláda nepokládala se za oprávněnou věřitelku a tedy za oprávněnou k přijetí platu, zejména když přes zaplacení přihlásila pohledávku. Nabývací důvod podle uvedeného a podle motivů zákona spočívá pro Čsl. stát v samém zákoně a nesejde na tom, zda pohledávka byla započtena k tíži reparačního účtu Čsl. státu a pak byly Čsl. státu reparační platy prominuty nebo sníženy podle dohody a zda byly prominuty státu Rakouskému podle Haagských dohod ze dne 20. ledna 1930. Těmito dohodami nebyl zákon č. 354/1921 dotčen.